

Da degnekonen i Nimtofte solgte kirkens messeskjorte for brændevin

*En skildring fra gamle dage
af Carl Svenstrup*

GRENAA
Grenaa Folketidendes Bogtrykkeri
1933

Da degnekonen i Nimtofte
solgte kirkens messeskjorte
for brændevin

For godt hundrede år siden boede i Nimtofte Johan Bang som skolelærer og kirkesanger for Nimtofte menighed.

Hans kone hed Edel Christine Wanger. Hun var født i Vordingborg og datter af en kaptajn Nicolai Wanger.

Ægtefællerne var begge omkring ved de halvhundrede år. Men medens degnen var såre vel anskrevet i byen som en pligtopfyldende og retsindig mand, så havde hans kone den slemme fejl, at hun var overmåde stærkt forfalden til drik. Det var kendt af alle i den lille landsby, og man vidste endog at fortælle, at hun til tider afhændede af deres fælles ejendele, sengetøj og andet, ja endogså af mandens klæder for at få penge til brændevin.

Hvor langt ud denne last førte hende, skal fortækkes i nedenstående lille beretning.

I juli 1823 kom der anmeldelse til herredsfoged Aagaard i Grenaa fra sognefogeden i Nimttofte, Jens Andersen Herman om, at degnens kone. havde borttaget halvdelen af dem til Nimtofte Kirke hørende messeskjorte og solgt den for penge til brændevin.

Degnen, hans kone og adskillige vidner indstævnedes og der holdtes få dage efter forhør på rådhuset i Grenaa.

Deraf fremgik, at i slutningen af juni måned havde Bang på kirkeværgens foranledning sagt til sin kone, at messeskjortlen trængte til at vaskes, om hun ikke kunne tage den hjem og gøre den i stand. Den havde ikke været vasket i de 12 år, de havde været i Nimtofte Skole, så den har nok trængt dertil. Alterdugen vaskedes derimod en gang om året, og det plejede degnekonen at gøre. Men nu var der til pinse anskaffet en ny alterdlug, »og saa stak Messeskjorten saa meget af imod denne og havde desuden mange Pletter«.

Et par dage efter tog degnekonen en formiddag kirkenøglen, som

Nimtofte Kirke.

havde sin pladst på et søm i deres stue, og gik ind i kirlren og hentede messeskjorten

Så hængte hun vand over ilden i den åbne skorsten.

Medens vandet kom i kog, gik hun en lille formiddagstur ned til sin veninde Bodil Rasmussen, der var gift med møllebygger og husmand Rasmus Madsen.

I degneboligen havde de intet ur, og så var der jo et ærinde ved at spørge efter hvad klokken var. Der har vel også været andet, som trak. I hvert fald opvartedes hun hos Bodil med flere glas brændevin, så der gik en times tid, inden hun kom hjem igen.

Nu var lysten til at komme i lag med vasken forbi hos degnekonen, og hun tænke kun på, hvordan hun skulle få mere brændevin. Hun fik da den ulyksalige ide at rive messkjorten itu og så sælge stykkerne for at skaffe penge til drikkevarer.

Hun rev virkelig messeskjorten over i to dele. Det halve blev liggende hjemme resten delte hun i 3 stykker og gik dermed til den førnævnte veninde. Bodil var var nu ikke længere alene. Der var kommen en

kone i besøg hos hende, som degnekonen kun kendte af omtale som »Stine Enslev«, men hvis rigtige navn var Kristine Knudsdatter, og som var gift med en murer Niels Enslev i Grenaa. Denne kone havde været en tur ude ad Randerskanten efter og var nu på vejen hjemad kommen ind for at få noget at drikke og hvile sig lidt.

Degnekonen spurgte straks, om Bodil ville købe et par af de medbragte stykker lærred. De var trekantede og egnede sig til tørklæder. Selvfølgelig omtalte hun ikke, hvorfra de havde deres oprindelse og ingen af konerne gjorde spørgsmål derom. Bodil ville godt købe, og i Betaling for de to af stykkerne gav hun et par glas Brændevin. Den anden kone købte det sidste stykke og betalte derfor 3 skilling. Også disse penge omsattes i brændevin.

Da degnekonen kom hjem, var der altså ingen messeskjorte at vaske.

Dagen efter, da hun var blevet, fik hun samvittighedsnag og fortrød sin gerning. Hun gik derfor atter til møllebyggerens kone, fortalte hende, hvorfra lærredsstykkerne stammede, og bad hende om at tilbagelevere stykkerne, således at messeskjorten atter kunne blive syet sammen.

Det nægtede Bodil, idet hun tilføjede, at hun ikke gav lærredet tilbage, inden hun fik betaling for brændevien.

Degnekonen måtte altså gå hjem med uforrettet sag.

Bevidstheden om, hvad' hun havde gjort, og om at det jo nok ville drage straf efter sig, når det blev opdaget, optog alle hendes tanker, og en af de følgende dage gik hun atter op i kirken og lagde det tilbageværende af messeskjorten fra sig på den sædvanlige plad's i det forfængelige håb, at sagen derved kunne skjules.

Den næste søndag har der ikke været altergang, thi der blev intet mistænkeligit bemærket. Men alligevel kom sagen ud, formodentlig

ved, at Bolil havde talt derom.

Den kom da også kirkens forstandere for øre. Nimofte Kirke ejedes af sognet, og der valgtes skiftevis to af byens mænd til kirkeforstandere. Den ere af disse, gårdmand Rasmus Madsen, indfandt sig en i degneboligen for at få nøglen til kirken.

Han fandt degnekonen i beskænket tilstand. De fulgtes ad op i kirken, og da. han så den iturevne messeskjorte og spurgte nærmere ud om den, erklærede degnekonen sin skræk og påvirket af brændevinen, at møllebyggerens kone havde frarevet den manglende halvdel, og at det var sket i selve kirken.

Senere og i ædru tilstand erklærede hun imidlertid i overensstemmelse med sandheden, at hun selv havde taget den hjem og i beruset tilstand skåret den itu og solgt stykkerne for brændevin.

Kort efter prøvede degnekonen endnu en gang at gå til møllebyggerens for at se at få sagen ordnet. Hun traf denne gang ikke konen, men manden hjemme og sagde til ham, at hun var meget ulykkelig over, hvad der var sket. Møllebyggeren svarede hende, at det kunne han ikke sige noget til, »de måtte selv tage imod, hvad deraf måtte følge«. Da han siden spurgte sin kone, hvorledes sagen forholdt sig, benægtede hun rent ud at have modtaget noget lærred af degnekonen. Og først senere, da de indkaldtes til forhør i Grenaa, indrømmede hun sandheden deraf, men holdt på, at hun kan af frygt for ham ikke havde turdet sige sagen, som den virkelig var.

Møllebyggeren gik samme aften til Bang og fortallte ham, hvad der var passeret. Degnen blev meget bedrøvet og sagde, at deraf ville vist nok følge straf. Møllebyggeren havde det indtryk, at degnen ikke forinden havde haft noglen anelse om, hvad der var passeret.

Sognefogeden blev så underrettet og anmeldte sagen.

I forhøret holdt degnrkonen på, at da hun efter at have hængt vandel over inden gik til møllebyggerens, så var det udelukkende for at få at vide, hvad klokken var, da der i Degneboligen intet ur fandtes.

Dommeren forestillede hende, at der syntes at være overvejende sandsynlighed for, at hun havde taget messeskjorteb hjem i den hensigt at gøre sig ulovlig fordel, siden hun umiddelbart efter solgte den. Men hun fastholdt meget bestemt, at hensigten var at vaske den, og at hun først efter besøget hos Bodil, da hun var påvirket af brændevinen, havde fået tanken om at sælge skjorten.

Da de forskellige vidnesbyrd tydede samme retning, blev da også dette synspunkt lagt til grund ved domsafsigelsen.

Bang havde været hjemmefra i al sin tid de nærmest foregående uger, og også, da gerningen skete. Sagen var, at Sjørupgårdene i begyndelsen af juni var nedbrændt, og der havde han såvel som mange andre af egnens folk hulpt til ved oprydningen o.s.v.

Kirkenøglen havde altid hængt fremme på væggen i degneboligen, indtil han hørte om sagen. Fra den tid af gik han altid med nøglen .i sin lomme.

Efter forhøret arresteredes de to koner og hensattes i arrestkælderen i Grenaa.

Der holdtes derpå et supplerende forhør, hvorved bl.a. messeskjortens 4 stykker var fremlagt. Den havde været både gammel og lappet og skønnedes kun at være 32 skilling værd.

Men sagen var jo som helhed snart oplyst; der beskikkedes defensor og aktor, og der blev afsagt dom den 27. august.

I domspræmisserne fremhævedes, at nårå; det under sagen fremkomne toges i betragtning, måtte det anses for rimeligt, at Edel Wanger havde hentet messeskjorten uden nogen ond hensigt, idet hun var

fuldt berettiget an at tage den hjem, og at hun først senere havde fattet planen om at bemægtige sig den og sælge den.

Desuden måtte det tale til hendes fordel, at hun selv, inden gerningen opdagedes af andre, havde tistået den og forsøgt at erhverve stykkerne tilbage for saa vidt gørligt at forsøge at sætte skjorten i samme tilstand som forhen. Det kunne derfor ikke anses for tyveri, endmindre for kirkeran, men for svigagtigt forhold. Og straffen derfor ansattes til fængsel på vand og brød i 6 gange 5 dage.

Den anden tiltalte, møllebyggerens kone Bodil Rasmusdatter, idømtes for hæleri m.m. samme straf i 2 gange 5 dage.

Da kirkeejerne ikke havde gjort fordring på erstatning for den skade, som var tilføjet messeskjorten, bortfaldt den del af sagen. De to dømte erklærede sig tilfredse med dommen, som afsonedes i arrestkælderen i Grenaa Rådhus.

Om degnekonens skæbne efter denne sag vides intet.

Informationen er hentet fra Wikipedia.
Kildehenvisninger foreligger sammesteds.
https://da.wikipedia.org/wiki/Carl_Svenstrup

Carl Svenstrup født 23. januar 1881 i Grenaa, død 17. februar 1964 i Grenaa, var bibliotekar, som blev modtager af Dannebrogordenen i 1947. Han er bedst kendt for sit mangeårige arbejde med Grenaa byhistorie.

Svenstrup blev født ind i en skomager familie i Østergade i Grenaa. Han gik ud af Grenaa private Realskole som 14-årig for at komme i lære som skomager. Efter læreårene drog han på valsen bl.a. i Tyskland, men vendte hjem for at læse til lærer. I 1906 blev han færdig som lærer fra Blaagaards Semnarium og vendte tilbage til Grenaa som lærer ved sin gamle realskole.

I forbindelse med 1. verdenskrig blev den daværende bibliotekar ved Grenaa Bibliotek indkaldt og Carl Svenstrup overtog arbejdet som bibliotekar. I 1947 blev han Ridder af Dannebrog og stoppede som lærer for udelukkende at hellige sig biblioteket og »Grenaa Bys Historie«, som han var påbegyndt udgivelsen af i 1933. Byhistorien har fyldt meget i Svenstrups liv, den udkom i perioden 1933-1957 og et komplet sæt indeholder 2.793 sider. Efter næsten 25 års arbejde var »Grenaa Bys Historie« færdig.

Grenaa Købstad bekostede i 1951 et maleri af Svenstrup, der er ophængt på rådhuset i Grenaa. I november 1954 fratrådte han som bibliotekar og i 1958 blev han æresborger i Grenaa. Svenstrup var gift to gange og overlevede begge hustruer, fik to drenge, var aktiv vinterbader og ivrig amatørfotograf. Han døde den 17. februar 1964 på De gamles Hjem, Lillegade 48 i Grenaa.